

Gnesta Waldorfskola
Rektorn vid Gnesta Waldorfskola
Markus Apelgren
rektor@gnestawaldorfskola.se

Beslut för grundskola och fritidshem

efter tillsyn i Gnesta Waldorfskola
i Gnesta

Tillsyn i Gnesta Waldorfskola

Skolinspektionen genomför tillsyn i Gnesta under hösten 2012. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen. Gnesta Waldorfskola besöktes av Skolinspektionen den 21 och 22 november 2012.

Fakta om skolan

Gnesta Waldorfskola ligger i närheten av centrum i Gnesta och består av flera byggnader samlade på en tomt med kringliggande villabebyggelse. Skolan drivs som en ideell förening, Föreningen Gnesta Waldorfskola med organisationsnummer 819001-3030.

Skolan leds sedan läsårsstart 2011 av rektor efter att tidigare ha letts av ett kollegium som då fullgjorde rektors uppgifter. Huvudman för skolan är en styrelse bestående av nio medlemmar.

Vid tillsynen fanns totalt 103 elever i skolan, 7 i förskoleklass och 96 i grundskola årskurs 1–9. Antalet elever i varje årskurs är ytterst varierat, det kan variera mellan 1–16 elever, varför både åldershomogen och åldersheterogen klassorganisering förekommer. I fritidshemmet finns 49 elever.

Huvudmannen har även tillstånd att bedriva grundsärskola. Man har tidigare haft enstaka elever eller mindre grupper i grundsärskolan dock inte de senaste tre åren.

Skolan har hittills deltagit i nationella prov för årskurserna 3, 5/6 och 9. Eleverna har getts betyg i årskurs 9.

Kunskapsresultat och måluppfyllelse redovisas i begränsad omfattning och betyg finns redovisade de tre senaste åren för eleverna i åk 9. Flertalet uppgifter redovisas inte i den nationella statistikdatabasen eftersom antalet elever understiger tio.

Skolans egen redovisning visar att alla elever når målen i bild, historia, idrott och hälsa, moderna språk, samhällskunskap, slöjd och svenska samtliga redovisade år. I biologi, kemi och fysik skiljer sig resultaten något. Där uppnår samtliga elever målen under ett av de tre åren.

Helhetsbedömning

Skolinspektionens tillsyn visar att Gnesta Waldorfskola, styrelsen, rektor och medarbetare, arbetar seriöst och målmedvetet med implementeringen av Lgr 11. Skolan har tidigare arbetat efter waldorfskolans läroplan En väg till frihet varför det är ett omfattande arbete att säkerställa att all undervisning nu sker i enlighet med nationella styrdokument.

Skolverket genomförde Utbildningsinspektion 2003 och då konstaterades brister i arbetet med kvalitet och redovisning. Det är en brist som fortfarande kvarstår och Skolinspektionen pekar därför på nödvändigheten av att huvudmannen skyndsamt tar ansvar för att påbörja ett systematiskt kvalitetsarbete som omfattar planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Skolan har idag svårigheter att beskriva och bedöma den samlade måluppfyllelsen för såväl skolan som fritidshem. Huvudmannen har inte

heller skriftliga rutiner för att ta emot och utreda eventuella klagomål. Omfattningen av och innehållet i klagomål utgör information till huvudmannen och är en viktig del av det systematiska kvalitetsarbetet.

Det finns en tradition med Läsårsbrev som beskriver elevens kunskaps- och sociala utveckling. Läsårsbreven skrivs ambitiöst och i en personlig ton till varje elev och ger tillsammans med den individuella utvecklingsplanen god information till elev och vårdnadshavare.

De uppföljningar som nu görs har i huvudsak fokus på den enskilde elevens resultat och behov av utveckling. Dokumentationen ger dock ofullständig information till huvudmannen om de sammantagna resultaten, över utbildningens kvalitet och över vilka åtgärder som bör vidtas på organisatorisk nivå, för att ytterligare öka måluppfyllelsen.

Skolan präglas av en varm och generös stämning mellan vuxna och elever. Det finns en hög personaltäthet vilket märks inte minst under elevernas raster då många vuxna finns till hands. Eleverna känner sig trygga och sedda och Skolinspektionen tar del av berättelser från elever som sökt sig till skolan av just den anledningen.

Delaktighet och inflytande för alla medarbetare är ett grundläggande förhållningssätt inom Waldorfskolan vilket tar sig uttryck bland annat i rektors sätt att organisera ledningen av verksamheten. Här finns medarbetargrupp, kollegium, förvaltningsgrupp och råd. Detta arbetssätt för vuxna behöver vidareutvecklas till att gälla även arbetet för eleverna för att även de ska ha möjlighet till inflytande. Det gäller i såväl gemensamma och övergripande frågor som att kunna påverka elevens egen undervisningssituation. Ett exempel där eleverna i allt väsentligt inte bidragit med sina erfarenheter och sina nulägesinformationer är upprättandet av planen mot kränkande behandling eller likabehandlingsplanen.

Skolinspektionen bedömer att fritidshemmets verksamhet kompletterar skolans verksamhet. Verksamheten stimulerar till lärande, merparten av pedagogerna arbetar såväl i fritidshemmet som i skolan och eleverna har goda möjligheter till fri lek i en kreativ och naturnära miljö.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Gnesta Waldorfskola att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 20 mars 2013 redovisas till Skolinspektionen.

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Gnesta Waldorfskola måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Huvudmannen och rektorn måste ta ansvar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består av planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Sammanställningar av skolans kunskapsresultat ska ingå.

- Huvudmannen och rektorn måste ta ansvar för att kvalitetsarbetet dokumenteras.

Motivering

Skollagen anger att varje huvudman och rektor inom skolväsendet ska planera, följa upp och utveckla utbildningen. En sådan planering ska genomföras även på skolenhetsnivå under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Syftet med det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de nationella målen uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Skolverket genomförde 2003 tillsyn av Gnesta waldorfskola (Dnr 54-2003:1019). Vid denna tillsyn konstaterade Skolverket att skolan inte uppfyllde kraven för godkännande då det gäller upprättande av kvalitetsredovisning. Bristerna beskrevs som avsaknad av mål, uppnådd måloppfyllelse, vidtagna åtgärder och hur dessa hänger samman.

Skolinspektionens tillsyn visar att lärarna har god uppföljning av sina ämnen och av enskilda elevers kunskapsresultat. Man har mångårig tradition av att skriva Läsårsbrev, en bedömning som görs av läraren av såväl kunskapsutveckling som den sociala utvecklingen. Skolan saknar dock uppföljning av resultaten på enhetsnivå och över tid. Därmed saknas ett nödvändigt underlag för att förbättra utbildningens kvalitet.

I den dokumentation som föregått innevarande tillsynsbesök beskrivs huvudmannens arbete med att planera, följa upp och utveckla verksamheten. Den beskriver områden som naturligt hör hemma i driftsättandet av en verksamhet. I detta dokument saknas dock planer för uppföljning av kunskapsresultat eller värdegrundsarbeten. Här saknas även organisationens gemensamma behov av utveckling i relation till de nationella kunskaps- och värdegrundsmålen för skolan. Vid Skolinspektionens besök framgår en vetskap från såväl huvudmannen som rektor att ett kvalitetsarbete måste arbetas fram. Man ser behovet att få en samlad överblick och därmed också säkrare underlag för huvudmannens prioriteringar och insatser.

Författning

4 kap. 3–6 §§ skollagen

Huvudmannaskap och godkännande

Bedömning

Gnesta Waldorfskola måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Huvudmannaskap och godkännande.

- Huvudmannen måste upprätta skriftliga rutiner för att ta emot och utreda klagomål mot utbildningen.

Motivering

Skollagen anger att varje huvudman ska ha skriftliga rutiner för att kunna ta emot klagomål på utbildningen. Dessa rutiner, som ska vara skriftliga, ska rikta sig till såväl elever och vårdnadshavare som andra som vill lämna klagomål. Information om ruti-

nera om klagomål måste lämnas på ett sådant sätt att de blir kända för de som vill lämna klagomål.

Gnesta Waldorfskola har ännu ingen skriftlig rutin för eller någon som tar hand om uppkomna klagomål. Det finns en vetskap hos huvudmannen om att ett sådant förfarande ska inrättas eftersom det också bidrar till bättre kontroll och beslutsunderlag för huvudmannen.

Författning

4 kap. 8 § skollagen

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Gnesta Waldorfskola en anmärkning. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen åtgärdar och följer upp resultat av insatta åtgärder varför ingen redogörelse behöver lämnas till Skolinspektionen.

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brist inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Eleverna har inte inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Motivering

Enligt skollagen och läroplanen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. Läroplanen förtydligar bland annat att läraren ska svara för att alla elever får reellt inflytande över arbetssätt, arbetsformer och utbildningens innehåll. Formerna för inflytandet ska anpassas efter elevernas ålder och mognad.

Skolinspektionens tillsyn visar brister på såväl organisations-, grupp- som individnivå då det gäller att ta tillvara elevernas egna erfarenheter och motivation att påverka den egna utbildningen och hur undervisningen organiseras.

Vid intervjuer framkommer det att elevernas möjligheter att ha inflytande är begränsat till vissa ämnen, vissa lärare och vissa områden. Vidare beskrivs att det fungerar ibland men inte alltid och att det finns delar där elever är med och bestämmer. Det framkommer vid besöket också att eleverna inte i tillräcklig grad efterfrågar inflytande och att man är rätt nöjd med att läraren bestämmer. Skolan behöver därför arbeta för att eleverna ska ta aktiv del i utvecklingen av utbildningen.

Klasstimmen är ett regelbundet och väl känt forum för samtal om gemensamma frågor, inom klassens ram. Skolan har även ett forum, benämnt elevråd, som under hösten varit vilande. Därmed har elevernas möjligheter att påverka skolgemensamma frågor varit begränsade. Vid tiden för tillsynen hölls dock ett elevrådsmöte under ledning av rektor, vilket Skolinspektionen ser positivt på.

Så länge skolan inte låter eleverna tillämpa och praktisera inflytande i vardagsarbetet så tappar skolan värdefull information från eleverna. Det är information som kan ut-

göra viktiga underlag inför skolans beslut kring utbildningens genomförande. Skolan har även ett uppdrag att utveckla elevers förmåga att arbeta i demokratiska former.

Författning

4 kap. 9 § skollagen, Lgr 11, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Trygghet och studiero

Bedömning

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brist inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Skolan och fritidshemmets plan mot kränkande behandling är inte i alla delar i överensstämmelse med författningarnas krav.

Motivering

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje skolenhet ska bedrivas ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Det ska varje år upprättas en plan med översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som skolan avser att påbörja eller genomföra under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts och vilka resultat som uppnåtts ska tas in i efterföljande års plan mot kränkande behandling.

Gnesta Waldorfskola har en plan, Handlingsplan för att förebygga, upptäcka, utreda och åtgärda kränkande behandling. I handlingsplanen finns syftet med planen, beskrivning av arbetsmetoder, kontaktuppgifter, arbetsfördelning, checklista mm. Hela arbetet utgör en generell handlingsplan för grundskolan. Man kan inte i planen utläsa att den även omfattar fritidshemmet.

Planen beskriver skolans generella främjande arbete mot kränkande behandling. Skolans och fritidshemmets specifika behov eller konkreta åtgärder som avses påbörjas under året saknas däremot. Planen saknar även redogörelse för hur föregående års åtgärder genomförts. Av tillsynen framkommer även att eleverna inte medverkat i upprättandet av planen.

Författning

6 kap. 8 § skollagen

2 § förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Bedömning

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brist inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Eleverna erbjuds inte språkval i enlighet med författningarna.

Motivering

Av skollagen framgår att elever ska erbjudas språkval. I skolförordningen förtydligas detta erbjudande. Huvudmannen ska erbjuda minst två av språken tyska, franska och spanska. Som alternativ till dessa språk ska eleven kunna välja engelska, svenska, svenska som andra språk, teckenspråk eller det modersmål som eleven erbjuds modersmålsundervisning i.

Gnesta Waldorfskola erbjuder inte eleverna möjlighet att välja mellan dessa språk. Man har tidigare kunnat läsa tyska men när läraren i tyska slutade sin anställning på skolan gavs eleverna inte längre möjlighet att fortsätta läsa tyska. På skolan fanns däremot tillgång till lärare i franska och då blev franska det kvarstående alternativet för eleverna.

Skolinspektionen uppfattar att eleverna inte är nöjda med detta enda alternativ, det är inget eget val, rektor är medveten om bristen och planer finns på att erbjuda tyska och franska.

Författning

10 kap. 4 § skollagen

9 kap. 5–7 §§ skolförordningen

I ärendets slutliga handläggning har deltagit undervisningsråd Ewa Hallberg, enhetschef Gunnar Olausson och utredarna Yvonne Hoffmann och Inga-Lill Nilsberth.

På Skolinspektionens vägnar

Agneta Sandén
Avdelningschef

Ingela Djurberg
Utredare/Föredragande

Bilaga Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).